

הפטרה מבוארת

על-פי המלבי"ם

שתי הלכות ביום

פרשת וישלח (למנהג הספרדים והגר"א)

ספר עובדיה

בספר עובדיה (המכיל רק את הפרק הנוכחי, והוא אחד מ'תרי עשר') מתנבא הנביא על מפלת אדום לעתיד לבוא, כעונש על שהרעו לישראל כמה פעמים: בזמן חורבן בית המקדש הראשון על ידי הכשדים, שמחו האדומיים על מפלת ישראל, ובית המקדש השני נחרב על ידי הרומיים, שהם קרויים כולם על שם אדום כיון שמאנשי אדום התיישבה רומי. ואחר כך התייסדה אמונת הנוצרים על ידי אדום, ותחת דת זו סבלו ישראל גלויות והריגות לאין מספר במשך כל הגלות. ולעתיד לבא יתאספו כל הנוצרים להלחם בישמעאלים על ארץ ישראל, וזו תהיה מלחמת גוג ומגוג. ובנבואה זו מובא עונשם של בני אדום באותם ימים, והסיבות לעונשם.

(א) **חֲזוֹן עֲבָדְיָה, כֹּה אָמַר אֲדֹנָי אֱלֹהִים לְאָדוֹם** - על אדום, **שְׂמוּעָה שְׂמַעְנוּ מֵאֵת ה'**, אני וחבריי הנביאים, **וְצִיר בְּגוֹיִם שָׁלַח** - ישלחו הישמעאלים שלוחים שיזרזו זה את זה לאמור, **קוֹמוּ, וְנִקְוְמָה עָלֶיָּהּ** - על אדום **לְמִלְחָמָה**. (ב) ותמה הנביא על הצורך בהתאספות כל הגויים להלחם באדום, **הֲרִי הִנֵּה קֶטֶן נִתְתִּיף בְּגוֹיִם**, כי בני אדום שישבו בהר שעיר בימי הנביאים היו אומה קטנה, וגם **בְּזוֹי אֵתָהּ מְאֹד**, ואיך באחרית הימים יצטרכו כל העמים להתאסף למלחמה נגדך. (ג) **זְדוֹן לְבָדָּךְ**, שהזדת לדבר סרה ותוארים מגונים על ה' [כי על זה מתבססת אמונת הנוצרים] **הַשִּׂיֵּאָךְ** - הסית אותך לעלות למעלה, כי אמונת הנוצרים תתפשט בכל העולם, עד שאתה **שִׁכְנִי בְּחַגְוֵי סֹלַע, מְרוֹם שְׁבָתוֹ** - עלית לשבת במרומי של עולם, ואינך ירא משום דבר, **אִמַר בְּלִבּוֹ, מִי יוֹרְדֵנִי אֶרֶץ**. (ד) **אִם תִּגְבִּיָּה מִקוֹמְךָ כְּנֹשֶׁר, וְאִם תִּגְבִּיָּה כֹל כֶּךָ** עד שתהיה **בֵּין כּוֹכְבִים**, הרי ככל שתגביה יותר כך תהיה נפילתך קשה יותר, ולכן אומר לו הנביא, **שִׁים קַנְףְּ שֶׁם**, בגובה הכוכבים, כדי **שִׁמְשֵׁם אוֹרִיִךְ נָאִם ה'**, ותהיה הירידה והנפילה ממקום גבוה כל כך למקום נמוך, קשה ומכאיבה יותר. (ה) לפני שיתאר את מפלת אדום האחרונה, לעתיד לבא, חוזר להתנבא על מפלה קטנה יותר שתהיה להם בזמן בית המקדש השני, ובאותו זמן היתה מפלתם על ידי שאנשי בריתו פיתו אותו לצאת למלחמה עם ארץ אחרת, ובהיותו חוץ לארצו נכנסו האויבים למדינתו והחריבוהו, ועל זה אומר בנבואתו, **אִם גְּנָבִים בָּאוּ לָךְ, שְׁדַרְכֶם** לבוא בשקט בלא ידיעת והרגשת בעל הבית, **אִם שׂוֹדְדֵי לֵילָה, שְׁדַרְכֶם** להשמיע קול יותר מהגנבים, **אִיךָ נִדְמִיתָה** - איך שתקת וישנת, **הֲלֹא יִגְנְבוּ דָיִם, וְהִיָּה לָךְ לְהַקִּיץ מִשְׁנַתְךָ וְלִגְרַשֶׁם**. **אִם בְּצָרִים בָּאוּ לָךְ** - אם באו כדרך שבאים השודדים לשדה לבצור את פירותיו של בעל הבית, **הֲלֹא יִשְׁאִירוּ עֵלְלוֹת** - הרי בדרך כלל פוחדים הם לקחת הכל, ומשאירים חלק מהפירות. (ו) ואם כן, **אִיךָ נִחְפְּשׂוּ** - איך הספיקו האויבים לחפש את כל סודותיך, אתה, **עֲשׂוּ, נִבְעֵוּ מִצְפְּנָיו** - וגילו את כל הדברים הצפונים שלך, ולא פחדו כלל שתבוא לעמוד כנגדם. (ז) ומשיב הנביא על תמיהתו, שכל זה היה על ידי תחבולה, כי **עַד הַגְּבוּל שְׁלַחוּךָ כָּל אֲנָשֵׁי בְרִיתְךָ, אוֹתָם שֶׁהָרָאוּ עֲצָמָם כְּאֲנָשֵׁי בְרִיתְךָ** שלחו אותך למלחמה בארץ אחרת, אך אפילו באותה מלחמה לא עזרו לך, אלא ליוו אותך רק עד הגבול כדי שלא תהיה בארצך, **הַשִּׂיֵּאָךְ יִכְלוּ לָךְ אֲנָשֵׁי שְׁלַמְךָ** - אותם שנראו כאנשי שלומך הם שיעצו לך עצה רעה זו שתהיה טרוד במלחמה, ועל ידי זה יכלו לנצח אותך, **לְחַמְךָ יִשִּׁימוּ מְזוֹר תַּחְתֶּיךָ** - אותם שהיו מאוכלי לחמך הם שעשו עצמם כנותנים תרופה למכתך, על ידי שהם יעמדו בארצך להצילה מידי האויבים, אך **אֵין תְּבוּנָה בּוֹ** - באותו מזור אין תבונה ותועלת, ולא הציל את ארצך ביום המלחמה. (ח) אמנם כל זה היה במלחמות הקטנות, וכל זה לא ישווה למה שיקרה לאדום בעת המלחמה הגדולה והאחרונה, **הֲלֹא בְּיוֹם הַהוּא שֶׁל מִלְחַמַת גּוֹג וּמָגוּג, נָאִם ה'**, **וְהֵאֲבִדְתִּי לְגַמְרֵי אֵת כָּל הַחֲכָמִים מֵאָדוֹם, וְתְבוּנָה תֵּאבֵד מִהֵר עֲשׂוּ, שֶׁשֶׁם נִמְצָא רֹאשׁ מַלְכוּת רוֹמִי**. (ט) **וְחָתוּ** - ויפול פחד על **גְּבוּרִיךָ תִימָן** - אשר בדרום, **לְמַעַן יִכְרַת אִישׁ מִהֵר עֲשׂוּ, כִּי לֹא יִהְיֶה מִי שִׁלְחָם בְּאוֹיְבִים, וְהִפְחַד שִׁפּוֹל עֲלֵיהֶם יִהְיֶה פֶּחַד מִקְּטָל** - מהריגה במלחמה. (י) וכל התבוסות הללו שיהיו לאדום הרי הם **מִחֲמַס אֲחִיךָ יַעֲקֹב** - בגלל החמס שעשה לישראל, ומחמת כן **תִּכְסֶּף בּוֹשֶׁה בְּמִלְחָמוֹת הַקְּטָנוֹת, עַד לְמִלְחָמָה הַגְּדוֹלָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים, וְאִזּוֹ יִנְכְּרַתְּ לְעוֹלָם, בְּחוֹרְבֵן הָעֵתִיד לְבוֹא, שִׁיְהִי לָךְ חוֹרְבֵן נֹצְחִי**. (יא) ואמנם בזמן חורבן בית המקדש הראשון לא היו בני אדום ממחריבי הבית עצמו, **בְּיוֹם עֲמַדְךָ מִנְגֵד, וְלֹא עֲזַרְתָּ לְיִשְׂרָאֵל בְּיוֹם שְׁבוֹת זְרִים חִילוֹ** - כשבא צבאו של נבוכדנצר מלך בבל על ירושלים, **וְנִכְרַים**

לתרומות והקדשות: 0765-404-360

ארגון 'שתי הלכות ביום' שולח מגוון לימודים בנושאים שונים, ובכמה שפות. מעוניין ללמוד ולהבין את שאר פרקי הנ"ך? הצטרף למסלול לימוד 'נ"ך מבואר' של ארגון 'שתי הלכות ביום', ותקבל פרקי נ"ך מבוארים, בכל בוקר, ישירות לתבת הדוא"ל שלך! להצטרפות לאחד או יותר ממסלולי הלימוד בדוא"ל: office@2halachot.org

בְּאוּ שְׁעָרוֹ - ובעת חורבן בית המקדש השני, שנעשה על ידי הרומיים בעצמם, **וְעַל יְרוּשָׁלַם יָדוּ גֹרֵל** - הטילו גורל ביניהם מי יחריב את חומות בית המקדש, **גַּם אֶתֶּהּ פָּאָחַד מֵהֶם** - גם אותם אדומיים שנכנסו לדת ישראל בימי הורדוס, בגדו ונלחמו בישראל באותו הזמן. (יג) וכעת חוזר ומונה את העוולות שעשו אדום, מדרגה אחר מדרגה, מהקל אל החמור: **וְאֵל תִּרְאָה בְּיוֹם אֶחָיֵד בְּיוֹם נִכְרוֹ** - באותו יום שהפרת את ברית האחים ונעשית נכרי לאחיד, שלא לעזור לו במלחמתו, היה ראוי שלא תראה כלל את אותו יום, וגם אחרי שהפרת את הברית עמו, **וְאֵל תִּשְׁמַח לְבְנֵי יְהוּדָה בְּיוֹם אֲבָדָם** - היה ראוי שלא תשמח ביום אובדנם של אנשי יהודה, וגם אם שמחת בליבך, **וְאֵל תִּגְדֹּל פִּיךָ בְּיוֹם צָרָה** - היה ראוי שלא תראה את השמחה לחוץ על ידי דיבורים של שמחה ולעג על מפלת ישראל, שהיו אנשי אדום מעודדים בפייהם את החורבן, וכמו שנאמר בתהילים (קלו ז) "זָכַר ה' לְבְנֵי אֲדָוִם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַם, הָאֲמָרִים עָרוּ עָרוּ עַד הִסּוֹד בָּהּ", וכל זה הוא תוכחה על הנהגתם הרעה של בני אדום בזמן חורבן בית המקדש הראשון. (יד) עתה ממשיך הנביא ומוכיח על מה שעשו בזמן חורבן בית המקדש השני, שבאו האדומיים בעצמם ועזרו להחריבו, **אֵל תִּבּוֹא בְּשַׁעַר עַמֵּי בְּיוֹם אִיָּדָם** - הרי היה ראוי לך שלא לבוא עם מחריבי המקדש באותו היום, וגם אם כבר באת, **אֵל תִּרְאָה גַּם אֶתֶּהּ בְּרַעְתּוֹ בְּיוֹם אִיָּדוֹ** - היה ראוי שלא תזכיר רעתם ועוונותיהם ללמד עליהם חובה, **וְאֵל תִּשְׁלַחְנָה בְּחִילוֹ בְּיוֹם אִיָּדוֹ** - ועל כל פנים לא היה לך לשלוח יד לבוז את שלל חילו. (טו) ואחרי שכבר גלו ישראל, **וְאֵל תַּעֲמֹד עַל הַפָּרֶק לְהַכְרִית אֶת פְּלִיטָיו** - לא היה ראוי לך לעמוד במקום התפרקות הלוחמים ולהרוג את הפליטים שנשארו מהמלחמה, **וְאֵל תִּסְגֹּר שְׂרִידָיו בְּיוֹם צָרָה** - ולא להסגיר את אלו ששרדו מהמלחמה ליד אויב [ומרמז בכך גם על הנהגת הנוצרים, שרדפו את קהילות ישראל בגזירות גירושים והשמדות, ואת האנוסים ששרדו ביניהם הסגירו אחר כך למשפט ועינויים קשים]. (טז) **כִּי קְרוּב יוֹם ה' עַל כָּל הַגּוֹיִם** - קרוב הוא היום שבו ישיב ה' נקמה לכל הגויים על רעתם, ואז תקבל עונשך בכפליים, **כִּי בְּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ בְּפוּעַל, כֵּן יַעֲשֶׂה לָּךְ**. ובנוסף לכך, **גַּמְלָךְ** - ההתלהבות וההתפעלות של השנאה שבהם עשית את כל הצרות לישראל, **יָשׁוּב בְּרֵאשֶׁתְּךָ**. (יז) **כִּי בְּאֲשֶׁר שְׁתִּיתָם** את כוס החימה **עַל הַר קָדְשִׁי**, כאמור בספר ירמיה (כה טו) "כִּי כֹה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲלֵי, קַח אֶת כּוֹס הַחֶמֶה הַזֶּאת מִיַּדִּי, וְהִשְׁקִיתָהּ אֶתְּךָ אֶת כָּל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁלַח אוֹתָךְ אֲלֵיהֶם", **יִשְׁתּוּ כָּל הַגּוֹיִם תַּמִּיד**, כי יעברו עליהם חורבנות רבים, עד שבאחרית הימים יגיע סופם, **וְשָׁתוּ, וְלָעוּ** - ידברו כשיכורים, **וְהָיוּ פְּלוּא הָיוּ**, כי תתבטל מציאותם לגמרי. (יח) ואחרי שהאומות שהחריבו את ציון וירושלים יוכחדו ויעברו מן העולם, **וּבְהֵרָ צִיּוֹן תִּהְיֶה פְּלִיטָה**, כי לאט לאט יתקבצו נדחי ישראל מכל העולם, **וְהָיָה קִדְשִׁי, וְיָרְשׁוּ בֵּית יַעֲקֹב אֶת מוֹרְשֵׁיהֶם** - את ארץ ירושתם, היא ארץ ישראל. (יט) ובאותו זמן תהיה מלחמת גוג ומגוג, **וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ**, השורפת רק את מי שמתקרב אליה, **וּבֵּית יוֹסֵף** - משיח בן יוסף ילחם בגויים ויהיה כְּלֶהָבָה המתפשטת והולכת למרחקים, **וּבֵּית עֵשָׂו** יהיו לְקֵשׁ, שכאשר הוא רק מתקרב לחוס האש הרי הוא נדלק מעצמו ושורף האחד את חברו, **וְדָלְקוּ בָהֶם** - כל קש ידליק את חברו **וְאֶכְלוּם**, **וְלֹא יִהְיֶה שְׂרִיד לְבֵּית עֵשָׂו, כִּי ה' דָּבַר**. (כ) ובאותו זמן תתפשט ארץ ישראל לכל צד, **וְיָרְשׁוּ הַנְּגֹב אֶת הַר עֵשָׂו** - היושבים בצד דרום של ארץ ישראל יירשו את הר עשיו הנמצא שם, **וְהִשְׁפִּלָה** - היושבים בשפלה יירשו **אֶת פְּלִשְׁתִּים**, הנמצאים במערב ארץ ישראל, **וְיָרְשׁוּ אֶת שְׂדֵה אֲפְרַיִם** בצד מזרח, אל עבר הירדן, **וְאֶת שְׂדֵה שְׁמֶרוֹן**, **וּבְנֵימָן** היושב מצפון לירושלים יירש **אֶת הַגְּלִיעָד** אשר מעבר לירדן. (כא) **וְגַלְתָּ הַחַל הַזֶּה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל** - ושבת דן, שהוא התחיל לגלות לפני כל ישראל, יתפשט גבולם גם כן, **אֲשֶׁר פְּנַעְנִים** - הם יירשו את 'כנען', שזהו כינוי לעיר צור, **עַד צָרְפַּת**, שזו צידון, **וְגַלְתָּ אֲנֹשִׁי יְרוּשָׁלַם**, **אֲשֶׁר** לאחר שגלו מארצם התיישבו **בְּסַפְרָד**, **יָרְשׁוּ אֶת עַרְי הַנְּגֹב**, שזו נחלת יהודה ובנימין. (כב) ובאותו זמן של מלחמת גוג ומגוג יתגלו משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, ושבעת הרועים [שהם: אדם, שת, מתושלח, אברהם, יעקב, משה ודוד], **וְעָלוּ אוֹתָם מוֹשְׁעִים בְּהֵרָ צִיּוֹן, לְשַׁפֵּט וְלַהֲעֲנִישׁ אֶת הַר עֵשָׂו**, ובאותו זמן יקבלו הכל עליהם עול מלכות שמים, **וְהָיְתָה לָהּ הַמְּלוּכָה**.

לתרומות והקדשות: 0765-404-360

